

Theorie en praktijk

SKE is een stichting voor kinderopvang waaraan 22 locaties zijn verbonden. Ruim twee jaar geleden zijn zij gestart met de invoering van Startblokken van Basisontwikkeling. Mieke van de Kop en Irene Staal doen verslag.

MIEKE VAN DE KOP EN IRENE STAAL

Startblokken in de kinderopvang

Kinderopvang in Nederland is een dynamische sector volop in beweging. Sinds kort opereren we, in plaats van onder het Ministerie Volksgezondheid, Welzijn en Sport of onder het ministerie van Sociale zaken en Werkgelegenheid, onder het Ministerie van Onderwijs. Met de komst van de Wet kinderopvang in 2005 zijn de pedagogische doelen vastgelegd. Het onlangs uitgebrachte landelijk 'Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar' (Singer & Kleerekoper, 2009) biedt specifieke pedagogische kaders ten aanzien van kinderopvang in Nederland. Kortom: kinderopvang maakt een omslag van opvang naar opvoeding.

Startblokken: een inhoudelijke keuze van SKE

Ook SKE kinderopvang besloot in 2006 een pedagogische slag te maken. De tijd van het veilig en verantwoord verzorgen werd aangevuld met het gericht stimuleren en ondersteunen van de ontwikkeling van jonge kinderen. Dit leidde tot de doelstelling om in 2010 op alle kinderdagverblijven methodisch te werken. Vooruit kijken, wat ga ik doen en waarom, en vervolgens reflecteren op wat je hebt gedaan vormen de ruggengraat van methodisch werken en komt de kwaliteit en de professionaliteit van het werken met jonge kinderen ten goede.

Fotografie Hanneke Verkleij

Kijkend naar ons pedagogisch beleid gaan we uit van krachtige competente kinderen waarbij ons doel is kinderen te ondersteunen en te stimuleren in hun ontwikkeling. SKE kinderopvang wil jonge kinderen alle kansen bieden om zich volop te kunnen ontwikkelen en een goede start in het leven te maken. Als opvoedpartner willen we ons hier hard voor maken. Sensitieve dagelijkse verzorging en betekenisvol spel samen met groepsgenootjes onder begeleiding van professionele pedagogisch medewerkers zijn daarbij de sleutelbegrippen. In betekenisvol spel met de juiste condities kunnen jonge kinderen immers veel leren! Dat de kwalitatieve interactievaardigheden van de pedagogisch medewerkers hierbij essentieel zijn moge duidelijk zijn.

Met deze uitgangspunten, kennis en visie ligt de keuze voor het werken met Startblokken van Basisontwikkeling voor de hand. Daarbij konden we profiteren van positieve ervaringen die Kinderdagverblijf de To-verbal sinds 2001 heeft opgedaan in het werken met Startblokken in het kader van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE). Parallel aan deze inhoudelijke ontwikkelingen binnen de eigen organisatie wil de gemeente Enschede alle kinderen die voldoen aan de criteria voor VVE een plaats bieden in een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf met Voor- en Vroegschoolse Educatie. Gezien de groepssamenstellingen op verschillende locaties betekende dit dat SKE kinderopvang, mede met behulp van de gemeente Enschede, een grote slag kon gaan maken in het 'uitrollen' van Startblokken voor VVE-locaties. Naast de op te zetten VVE-locaties blijft de methodiek van Startblokken overeind op alle kindercentra; immers alle kinderen verdienen dezelfde kwaliteit en kansen!

Aan de slag!

Het invoeringstraject start met een bijeenkomst met het gehele team en staat in het teken van: wat is Startblokken en wat betekent dit voor de praktijk van de kinderopvang? Wij leggen aan de hand van een presentatie de kernbegrippen uit Startblokken uit. Wij verduidelijken deze kernbegrippen met diverse werkvormen en beeldmateriaal.

Nu kan het team aan de slag met het ontwerpen van het eerste thema. Eerst denken we na over het thema: is er een onderwerp wat op dit moment de belangstelling van de kinderen heeft of kunnen we een onderwerp bedenken wat aansluit bij hun ervaringen en leefwereld? Een essentiële vraag voor het team is: kunnen kinderen dit thema spelen? Na vaststelling van het thema gaat het team aan de slag. De pedagogisch medewerkers overleggen wat de startactiviteit(en) rondom het thema kunnen zijn. Dit kunnen meerdere activiteiten zijn aangezien er meerdere groepen zijn met kinderen van diverse leeftijden. De kartrekkers van de groepen (pedagogisch medewerkers die opgeleid worden om hun collega's binnen het concept te coachen) maken een opzet met het ontwerpschema welke de diverse teamleden aanvullen. Ook de omgeving waarin de kinderen spelen

Wat vinden de pedagogisch medewerkers ervan?

“Op het kinderdagverblijf waar ik werk, werken wij al heel wat jaren met Startblokken. In het begin vond ik het allemaal erg overdreven. We werkten toch prima en de kinderen hadden het toch fijn? Waarom moeten wij nu opeens anders gaan werken? Ik was bang om de controle kwijt te raken en vond het moeilijk om oude gewoontes los te laten.

Nu, inmiddels zeven jaar later, merk ik dat ik veel bewuster ben gaan werken. Ik kijk veel meer naar de kinderen en zie dat ze veel meer (aan)kunnen dan wij ‘grote mensen’ denken. Ik geef ze meer de ruimte om zich te ontwikkelen en ik merk dat je daar zelfstandige en zelfverzekerde kinderen van krijgt. Ze leren door te spelen en daar speel ik als pedagogisch medewerker op in. Het werken met kinderen is veel intensiever en leuker geworden en ik merk aan de kinderen dat ze meer worden uitgedaagd en hierdoor meer tot spel en ontwikkeling komen.”

vergeten we niet: hoe zien de kinderen het thema weerspiegeld in hun omgeving en hoe kunnen we de juiste 'rekwisieten' aanreiken om kinderen tot spel te laten komen? In dit laatste kunnen ouders ook een belangrijke rol innemen. Door middel van de basisnieuwsbrief informeren we ouders over het nieuwe thema en vragen hen, daar waar mogelijk een bijdrage te leveren aan het thema. Het kan zijn dat ouders vanwege hun beroep of hobby iets komen vertellen of laten zien, of dat zij bepaalde attributen meenemen ondersteunend aan het thema.

Activiteiten met baby's en dreumesen

Het thema duurt gemiddeld zes tot acht weken, afhankelijk van de interesse van de kinderen. De activiteiten rondom het thema spitsen zich over het algemeen toe op kinderen in de peuterleeftijd, maar daar waar mogelijk betrekken we ook de jongere kinderen. Het in praktijk brengen van Startblokken bij baby's en dreumesen vinden we echter nog best een hele klus. Bij deze kinderen gaat het met name om contactspel en manipulerend spel. Gezamenlijke activiteiten begeleiden waarbinnen de jongsten daadwerkelijk in ontwikkeling vooruitgaan vraagt veel aandacht van ons. Op dit moment zijn we volop bezig hier met elkaar meer invulling aan te geven. Naast theorie hebben de medewerkers daar ook concrete praktijksituaties voor

“We hebben nu het thema ‘Ik ben ziek’. Een van de ouders is huisarts en ze komt in de groep met haar dokterskoffer. Natuurlijk willen de kinderen weten wat er in de koffer zit. De ouder haalt er een stethoscoop uit. Een van de kinderen vertelt dat deze ook in ‘de spreekkamer’ in de groep te vinden is. Al snel vergelijken de kinderen de twee stethoscopen en luisteren ze volop naar diverse hartjes.”

Fotografie Hanneke Verkleij

nodig vanwege de herkenning in de eigen werksituatie. De dagelijkse praktijk van de kinderopvang biedt vele momenten waar kinderen verzorgd worden, die kun je optimaal benutten. Terwijl je een baby verschoont maak je bewust contact, je kijkt de baby aan, benoemt wat je gaat doen en let scherp op initiatieven die de baby wil ondernemen, daar sluit je op aan in je communicatie en je handelen. Ook met peuters; waarom zou je hen niet betrekken bij het voorbereiden van de lunch? Wie gaat de melk uit de koelkast halen? Wie zet de bordjes op tafel en hoeveel hebben we er dan eigenlijk nodig? Het betrekken van kinderen bij de echte wereld is belangrijk en leuk! Je ziet ze samen overleggen, groeien in hun zelfvertrouwen, en trots zijn op wat ze allemaal kunnen.

“Het is ongelooflijk leuk om samen met het team een inhoudelijke verbetering te maken. Pedagogisch medewerkers werken een hele dag met kinderen van nul tot vier jaar. Dat is best pittig als je kijkt wat er op zo’n dag allemaal moet gebeuren. De kracht van Startblokken is dat medewerkers bewuster in hun werk komen te staan. De individuele ontwikkeling van het kind komt beter in beeld. We denken na over bedoelingen met kinderen, over betekenisvolle activiteiten, en we spelen weer volop mee! Uiteraard zijn het de kinderen die hiervan profiteren, dit is zichtbaar en voelbaar in de groep. Daar doen we het voor!”

Observeren en registreren

Gedurende de themaperiode evalueren de pedagogisch medewerkers regelmatig individueel en gezamenlijk op diverse activiteiten. We gebruiken hiervoor een formu-

lier afgeleid van Horeb. Op het formulier staan vragen als: was het betekenisvol voor kinderen, waar zag je de zone van naaste ontwikkeling bij de kinderen binnen de activiteit, en hoe ga je je vervolgaanbod plannen. Omdat in de kinderopvang groepen veelal wisselend zijn samengesteld is het voor pedagogisch medewerkers een hele klus om te observeren en registreren volgens Horeb. Het formulier is een tijdelijke werkvorm die we in samenwerking met het werkveld en De Activiteit willen vervangen door een aangepaste werkwijze passend bij de kinderopvang. Daarnaast werken we met een kindvolgsysteem waarmee we de individuele ontwikkeling van kinderen volgen. Ook hiervoor zijn we op zoek naar een gepaste integratie van de verschillende onderdelen uit Horeb.

Afsluiting van de themaperiode

Bij de afsluiting van het thema nodigen we ouders uit om gezamenlijk het proces van de kinderen te bekijken. De groepsruimten ademen het thema uit en met behulp van divers beeldmateriaal maken we voor ouders het werken met Startblokken concreet en tastbaar.

Na de themaperiode ruimen de pedagogisch medewerkers samen met de kinderen alles op. De medewerkers bewaren de ideeën, ontwerpen en verslagen, want wellicht kunnen we daar op termijn nog van profiteren. Met het team staan we uitgebreid stil bij de afgelopen periode aan de hand van het evaluatieformulier uit Horeb. Waar zijn we tevreden over, wat kan beter en waarom, wat heb je individueel geleerd en wat wil je verbeteren? Hier maken we een verslag van.

Na een rustperiode van ongeveer een à twee weken kan een nieuwe themaperiode van start gaan. Soms aangezwengeld door iets wat al speelt of soms door iets waarvan we denken dat het kinderen zal aanspreken. Inmiddels zijn we ruim twee jaar bezig met de invoering van Startblokken en we zijn er nog lang niet. Het is een boeiend, intensief traject wat veel energie, motivatie en daadkracht vraagt van de medewerkers. Plannen uitzetten, weer bijstellen, doorontwikkelen, nieuwe vragen, nieuwe ervaringen. Dit gaat met ‘ups en downs’! We blijven doorgaan, geloven en weten dat we iets belangrijks kunnen bijdragen aan de ontwikkeling van onze kinderen in de kinderopvang.

Mieke van de Kop is beleidsmedewerker pedagogiek en Irene Staal is stafmedewerker pedagogiek bij SKE kinderopvang.

Bron

Singer, E. & Kleerekoper, L. (2009). *Pedagogisch kader kindercentra 0-4 jaar*. Maarssen: Elsevier Gezondheidszorg.

Op www.tijdschriftzone.nl vindt u onder de knop Werkhoek een artikel waarin het invoeringstraject staat beschreven dat SKE kinderopvang ondergaat.